

Opgave 3 Discussie over ontwikkelingshulp

tekst 9

Schaf ontwikkelingshulp af

Pieter Marres

Het afschaffen van de ontwikkelingshulp geeft mensen hun waardigheid terug en pas dan is het dekolonisatieproces afgerond, stelt Pieter Marres. Bovendien biedt het ontwikkelingslanden de kans om de westerse scepsis over hun capaciteiten te weerleggen.

(...)

De rijke landen geven gezamenlijk per jaar ongeveer 53 miljard dollar uit aan ontwikkelingshulp. Dit bedrag is de afgelopen jaren nagenoeg gelijk gebleven en komt overeen met 0,22 procent van het Bruto Nationaal Product van de donorlanden, terwijl in de Verenigde Naties afgesproken is om 0,7 procent, ruim drie keer zoveel dus, uit te geven. Het ziet er niet naar uit dat de hulp de komende jaren nog aanzienlijk zal stijgen, het tegenovergestelde kan eerder verwacht worden.

Wanneer we het totale hulpbedrag vertalen naar individuele landen dan ontvangt een gemiddeld ontwikkelingsland per hoofd van de bevolking tussen de 10 en 50 dollar, met uitschieters naar beneden (India komt niet verder dan 2 dollar) en naar boven (Israël gaat richting 180 dollar per inwoner). Voor 85 procent van de ontwikkelingslanden bedraagt het hulpbedrag minder dan 10 procent van hun nationaal inkomen. De doelstellingen van de hulp zijn breed en verstrekkend: armoedebestrijding staat voorop, maar niet bij elke donor. (...)

De donors stellen ook op procedureel vlak een scala aan eisen. Al zijn er in het kader van de OESO al 25 jaar discussies over het stroomlijnen van het beleid en beheer, de minister voor Ontwikkelingssamenwerking in een derdewereldland wordt nog steeds geconfronteerd met evenzovele procedures en regelgeving als er donoren zijn. De EU-lidstaten volgen niet de regels van de Europese Commissie; de leden van de Wereldbank niet de Wereldbank-procedures. Tegelijkertijd verwachten we dat het ontwikkelingsland zijn eigen doelstellingen formuleert en een transparante regelgeving

hanteert. Is het tegen deze achtergrond

50 verbazingwekkend dat regeringen van derdewereldlanden weinig initiatief tonen, een afwachtende houding aannemen en de donorgemeenschap verwijten onvoldoende te doen? We doen wellicht onvoldoende, 55 maar nog meer doen we het verkeerd. Interessanter is ons voor te stellen wat er gebeurt als we de hulp afschaffen. Wat zijn daar de voordelen van, wat de nadelen? Het afschaffen van de hulp geeft mensen hun 60 waardigheid terug. Dan pas is het dekolonisatieproces afgerond. Veel energie en intellectuele capaciteit die tot dusver besteed worden aan de donoren kan dan worden aangewend om het eigen 65 ontwikkelingsproces vorm te geven. Dit behoeft niet te betekenen dat er geen internationaal overleg meer zal plaats vinden, maar dit gebeurt dan op basis van gelijkwaardigheid en economische belangen. 70 Men zal het investeringsklimaat zodanig moeten aanpassen dat investeerders aangetrokken worden en westerse markten moeten worden opengesteld.

Als er geen hulp meer wordt gegeven, zal 75 het belastingsysteem niet alleen hervormd moeten worden, maar de belastingen ook daadwerkelijk moeten worden geïnd en de water- en elektriciteitsrekening betaald. Belasting betalende burgers zullen eisen 80 stellen aan de overheid. De internationale politieke dialoog wordt gezuiverd van de eindeloze reeks goedbedoelde ontwikkelingsprioriteiten, waarmee men wel moet instemmen om de 85 donorgelden veilig te stellen. U zult zich afvragen of de ontwikkelingslanden hiertoe in staat zijn. Hoewel ik aarzel die vraag te beantwoorden met een volmondig 'ja', is het zeker wel 90 mogelijk. (...)

Geen financiële bijdrage meer kunnen leveren aan de Derde Wereld gaat eigenlijk in tegen onze gevoelens, en politiek lijkt er evenmin een draagvlak voor deze 95 benadering. Maar is dat voldoende reden om door te gaan?

bron: de Volkskrant van 10 mei 2001

tekst 10

De zin van hulp

Commentaar de Volkskrant

De conclusie is scherp: laten we maar ophouden met de ontwikkelings-samenwerking. Ambassadeur P. Marres trok de uiterste consequentie uit zijn jarenlange
5 ervaring met hulp aan arme landen. Op 10 mei constateerde Marres in een artikel op deze pagina dat Ethiopië zeer wel in staat is een leger te onderhouden. Waarom zou zo'n land dat vermogen niet kunnen aanwenden
10 om het lot van zijn bevolking te verbeteren?

Marres' betoog stemt tot nadenken, ook al is het afschaffen van de hulp een brug te ver. De ambassadeur wijst terecht op het paternalisme dat onverbrekkelijk aan het
15 geven van ontwikkelingshulp is verbonden. Hiermee raakt hij aan een fundamenteel dilemma. (...)

Het Nederlandse ontwikkelingsbeleid is bijvoorbeeld gericht op het versterken van
20 de positie van vrouwen. Niet elk (islamitisch) land denkt daarover hetzelfde als minister Herfkens, maar zal toch de gulle geefster naar de mond praten. Zo ontstaat een dubbele boekhouding: één voor Den Haag,
25 en een andere voor de praktijk.

bron: de Volkskrant van 12 mei 2001

Een mildere vorm van paternalisme gaat schuil achter de op zichzelf begrijpelijke eis dat de hulp effectief wordt besteed.

Afgezien van de vraag hoe die effectiviteit
30 gemeten kan worden, betekent het altijd: controle en bemoeienis in het ontvangende land.

(...)

De zelfstandigheid van de ontwikkelingslanden moet voorop staan. Het
35 wegnemen van handelsbarrières is daarvoor een eerste vereiste. (...)

Hoe groter de afstand tussen donor en ontvanger is, hoe beter. Kredietverlening door middel van ontwikkelingsbanken is te
40 prefereren boven bilaterale hulp. De Verenigde Naties, berucht om hun bureaucratisch onvermogen, werkt aan verbetering van de effectiviteit van hun organisaties. Hopelijk biedt dat perspectief
45 op ontwikkelingssamenwerking zonder paternalistische bijmaak.

■ Opgave 3 Discussie over ontwikkelingshulp

Bij deze opgave horen de teksten 9 en 10.

In tekst 9 pleit ambassadeur Marres voor afschaffing van ontwikkelingshulp. Het commentaar van *de Volkskrant* (tekst 10) gebruikt ook het begrip ontwikkelingssamenwerking. Hoewel de begrippen ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking vaak door elkaar worden gebruikt, gaat het om twee verschillende begrippen.

- 4p **24** Pleit Marres ook voor afschaffing van ontwikkelingssamenwerking?
Licht je antwoord toe door
A het verschil aan te geven tussen ontwikkelingshulp en ontwikkelingssamenwerking, en
B door te verwijzen naar een gegeven uit de tekst.

Zie regels 9-21 in tekst 9.

De ontwikkelingshulp van ongeveer 53 miljard dollar is in vergelijking met de andere geldstromen, zoals directe investeringen en bankleningen, zeer gering. De kapitaalstroom van de rijke landen en multilaterale instellingen naar hulpontvangende landen bedroeg in 1997 in totaal ongeveer 270 miljard dollar waarvan ongeveer 53 miljard officiële ontwikkelingshulp. Toch wordt door deskundigen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking gesteld dat het bedrag van 53 miljard dollar aan ontwikkelingshulp essentieel is, zeker voor de armste landen.

- 4p **25** Geef twee argumenten die deze deskundigen noemen voor het handhaven van ontwikkelingshulp aan de armste landen.

Zie tekst 9.

Marres zegt in de regels 31-34 dat niet bij elk donorland armoedebestrijding voorop staat.

- 2p **26** Welke andere belangen spelen bij deze donorlanden dan een rol?
Noem er twee en licht elk belang toe.

Volgens Marres volgen de EU-landen niet de regels van de Europese Commissie (regels 42-44). Marres gaat niet in op de kritiek die regelmatig wordt geuit op de gevolgen van het EU-beleid voor ontwikkelingslanden. Hij gaat met name niet in op de kritiek dat er een tegenstrijdigheid bestaat tussen het ontwikkelingsbeleid van de EU en het beleid van de EU op andere gebieden.

- 3p **27** Leg uit welke tegenstrijdigheid er is tussen het officiële EU-beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en het beleid van de EU op andere gebieden.

Het pleidooi van Marres om ontwikkelingshulp af te schaffen, sluit aan bij de kritiek uit liberale hoek op ontwikkelingshulp.

- 2p **28** Met welke opvattingen van Marres zullen mensen met een liberale visie het eens zijn?
Noem twee citaten uit de tekst.

De fracties van het CDA en GroenLinks stelden kritische kamervragen naar aanleiding van het artikel van Marres. Deels kwamen deze vragen voort uit hun rol als oppositiepartijen, maar deels ook omdat CDA en GroenLinks het stopzetten van ontwikkelingshulp vanuit ideologisch oogpunt geen goed idee vinden.

- 2p **29** Vanuit welke politiek-ideologische uitgangspunten hebben het CDA en GroenLinks kritiek op het standpunt van Marres.
Noem één uitgangspunt van het CDA en één uitgangspunt van GroenLinks.

Zie tekst 10.

Er bestaan twee duidelijk verschillende visies ten aanzien van de wijze waarop je verschillen tussen culturen moet beoordelen.

- 3p **30** Leg uit welke visie je herkent in een bepaald gedeelte uit tekst 10.
Verwijs in je uitleg naar het betreffende citaat uit de tekst.

De Volkskrant heeft een voorkeur voor multilaterale hulp boven bilaterale hulp (regels 38-46 in tekst 10).

- 4p **31** Ben je het eens of oneens met dit standpunt van *de Volkskrant*?
Schrijf een korte ingezonden brief voor de opiniepagina van *de Volkskrant*.
Verwerk in je brief twee argumenten vóór of twee argumenten tegen bilaterale hulp.

Marres laat een dilemma zien dat inherent is aan het geven van ontwikkelingshulp.

- 2p **32** Leg uit hoe dit dilemma voor Nederland speelt.

Paul Hoebink schrijft in een reactie op het artikel van Marres onder andere het volgende: “Marres’ pleidooi, zoals het nu in elkaar steekt, zal nergens anders toe bijdragen dan tot een verhoging van de scepsis en afbrokkeling van het draagvlak in Nederland. Voor veel vermindering van hulp zal het niet zorgen. Niet omdat er een hele industrie is die belangen bij de hulp heeft, zoals Marres suggereert, wel omdat er een serie internationale verplichtingen ligt, waaraan Nederland zich te houden heeft” (bron: *de Volkskrant* van 12 mei 2001).

- 2p **33** Geef twee voorbeelden van deze internationale verplichtingen.